

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

สมมติฐานของการวิจัยนี้ ได้กำหนดว่า "ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมาตรการที่จะส่งเสริมและควบคุมการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 หากมีมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดอุปสรรคในการนำเข้าสินค้าไทยยังต่างประเทศได้"

จากสมมติฐานดังกล่าว สามารถแบ่งประเด็นการศึกษาเพื่อหาคำตอบมาทดสอบความถูกต้องของสมมติฐานได้ดังนี้คือ

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

ประเด็นที่สอง ความสำคัญของของมาตรฐานระหว่างมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมชุดอนุกรม ISO 14020 ที่มีต่อประเทศไทย

ประเด็นที่สาม สถานภาพทางกฎหมายของฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ประเด็นที่สี่ แนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020

จากการศึกษาวิจัยพบว่า

ประเด็นที่หนึ่ง ปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม คือฉลากที่ปิดอยู่บนผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากดังกล่าวกำกับอยู่นั้นเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกัน การนำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้สามารถเป็นเครื่องมือ

ทางการตลาดอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้มีการปกป้องสิ่งแวดล้อม เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่สำคัญของฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมคือ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแพร่หลายมากขึ้นเท่าใด จะยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเท่านั้น และจะกระตุ้นให้ผู้ผลิตหันมาปรับปรุงกระบวนการผลิตของตนให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง ตลอดจนหาแนวทางในการใช้เทคโนโลยีที่สะอาดขึ้น แต่ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันนี้มีการนำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นมาตรการทางการค้า (Trade Measure) มากขึ้นเพราะต้องการที่จะปกป้องสิ่งแวดล้อมภายในประเทศนำเข้า ซึ่งการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ก่อให้เกิดผลกระทบนี้ การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันอย่างแพร่หลายนี้ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อการค้าดังหลายประการดังนี้

1. ในกรณีที่ประเทศนำเข้ามีการออกข้อบังคับให้สินค้าบางประเภทต้องมีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามที่กำหนด (Mandatory Labeling) จึงจะสามารถนำเข้าสู่ตลาดได้นี้จะส่งผลให้ หากสินค้าจำพวกนั้นๆ ไม่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็ไม่สามารถที่จะเข้าสู่ตลาดได้หรือเข้าสู่ตลาดได้ยากขึ้น กล่าวคือจะถูกห้ามมิให้เข้าสู่ตลาดโดยผลของกฎหมาย หรือ De jure excluded from the market ดังนั้นการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาเป็นมาตรการบังคับนั้นย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศนำเข้า ซึ่งจะเป็นรูปแบบหนึ่งของการกีดกันทางการค้าที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. ในกรณีที่การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้เป็นมาตรการบังคับในประเทศนำเข้า (Voluntary labeling) ก็อาจจะเกิดผลกระทบต่อการค้าได้ดังกรณีดังต่อไปนี้

2.1 สำหรับกรณีที่ไม่ได้มีกฎระเบียบใดกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับบนผลิตภัณฑ์ การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นส่งผลให้สินค้านั้นมีความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน (Competitiveness) มากกว่าสินค้าที่ไม่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในหมู่ผู้บริโภคที่นิยมบริโภคสินค้าสีเขียว ในทางกลับกันหากไม่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับก็อาจจะถูกกีดกันจากกลุ่มผู้บริโภคเองที่ไม่ต้องการซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ ก็เป็นได้ ซึ่งลักษณะการถูกกีดกันทางการตลาดนี้ถือได้ว่าเป็นการกีดกันโดยพฤตินัย หรือ De facto excluded from the market

2.2 สำหรับกรณีที่ประเทศส่งออกต้องการเข้าร่วมโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายในประเทศนำเข้า ซึ่งโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทหนึ่งนั้นก็อาจจะก่อให้เกิดปัญหาคือ

2.2.1. ปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการต่างชาติกับผู้ประกอบการภายในประเทศในการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม อันสืบเนื่องมาจากขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์ และประเภทผลิตภัณฑ์ที่เข้าร่วมในโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

2.2.2. ปัญหาในกรณีที่พัฒนาแล้วนั้นมักจะมีเทคโนโลยีที่สูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าการกำหนดเกณฑ์การได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าสำหรับประเทศกำลังพัฒนาได้ถ้าหากว่าเกณฑ์นั้นๆ กำหนดโดยใช้เทคโนโลยีที่สูง

2.2.3. ปัญหาในเรื่องความโปร่งใส (Transparency) โดยเฉพาะในการดำเนินโครงการฉลาก ทำให้ผู้ประกอบการต่างชาติมีโอกาสที่จะเข้าร่วมโครงการในแต่ละขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการกำหนดเกณฑ์ ขั้นตอนการกำหนดประเภทผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการขอรับข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสร้างความยากลำบากให้กับผู้ประกอบการต่างชาติในการเข้าร่วมโครงการ

2.2.4. ปัญหาในเรื่องความสับสนของผู้บริโภคในกรณีที่มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันอย่างกว้างขวาง ทั้งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระ และฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองตนเอง

ประเด็นที่สอง ความสำคัญของของมาตรฐานระหว่างมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมชุดอนุกรม ISO 14020 ที่มีต่อประเทศไทย

จากปัญหาที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ทางองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (International Organization for Standardization) หรือ ISO ได้กำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยจะกำหนดแนวทางในการปฏิบัติของโครงการต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องนี้จะช่วยให้มีการประกาศคุณสมบัติด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์อย่างเที่ยงตรง ตรวจสอบได้ และไม่หลอกลวง ป้องกันและลดการประกาศคุณสมบัติที่ไม่ชอบธรรมให้เหลือน้อยที่สุด นอกจากนี้การกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศจะช่วยหลีกเลี่ยง และลดข้อจำกัดตลอดจนอุปสรรคในการค้าระหว่างประเทศไม่ให้เกิดการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการกีดกันทางการค้า เพิ่มศักยภาพในการใช้กลไกทางการตลาด กระตุ้นการปรับปรุงคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต และการบริการเพื่อสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนกำหนดมาตรฐานในการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะช่วยลดความสับสนและความเข้าใจผิดในหมู่ผู้บริโภคโดยจะช่วยให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกสินค้าได้ดีขึ้นจากข้อมูลที่ต้องการ

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยมาตรฐาน (ISO) เป็นองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการกำหนดมาตรฐานในการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการให้เป็นที่ยอมรับทั่วโลก ได้ให้คณะกรรมการวิชาการ 207 หรือ จัดทำมาตรฐาน โดยได้มีการมอบหมายให้คณะกรรมการด้านเทคนิคที่ 3 (Technical

Subcommittee: SC3) ซึ่งดำเนินการโดยประเทศออสเตรเลียขึ้นเพื่อเป็นผู้รับผิดชอบในการร่างมาตรฐานเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ให้จัดทำร่างมาตรฐานปฏิบัติเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไว้ในอนุกรมชุด ISO 14020-14029 ซึ่งประกอบไปด้วย

1. ISO 14020: Environmental Labelling-Basic Principle for all Environmental Labelling มาตรฐานนี้จะกำหนดหลักการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาและการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

2. ISO 14021 : Environmental Labelling-Self Declaration Claim-Term and definitions มาตรฐานนี้กำหนดนิยามและคำศัพท์เกี่ยวกับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ประเภทที่ 2 ในการประกาศคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง

3. ISO 14024: Environmental Labels and Declarations, Environmental Labelling, Type 1 Guiding principles and Procedures มาตรฐานนี้กำหนดแนวทาง หลักการและข้อกำหนดของวิธีการรับรองผลิตภัณฑ์ที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์ประเภทที่ I ที่รับรองโดยองค์กรอิสระ (Third-party Certification)

4. ISO/TS 14025: Environment Labelling Type III - Guiding principles and Procedures ข้อกำหนดทางวิชาการนี้กำหนดแนวทาง หลักการและข้อกำหนดของวิธีการรับรองผลิตภัณฑ์ที่จะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์ประเภทที่ 3 ที่บอกรายละเอียด ชนิดและปริมาณของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย

สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่จัดทำร่างมาตรฐานนี้ได้มีการจำแนกประเภทของฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไว้ทั้งสิ้น 3 ประเภทคือ

1. ประเภทที่ 1 : ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระ (Third-party Certification) คือ ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยบุคคลที่สาม ลักษณะของโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทนี้จะดำเนินการโดยมีองค์กรอิสระ มีการกำหนดประเภทของผลิตภัณฑ์ที่จะเข้าร่วมโครงการ และมีการกำหนดเกณฑ์ของผลิตภัณฑ์แต่ละประเภทโดยคำนึงถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์ (Life cycle Analysis) เมื่อผู้ประกอบการสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดในโครงการได้ก็สามารถขออนุญาตใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกับทางโครงการ ซึ่งมีลักษณะเป็นรูปสัญลักษณ์ที่ได้มีการจดทะเบียนเป็นทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับฉลากประเภทนี้ก่อให้เกิดปัญหาในทางการค้าระหว่างประเทศมากในปัจจุบันนี้ ซึ่งปัญหาดังกล่าวได้แก่

- ปัญหาการถูกกีดกันออกจากตลาดโดยผู้บริโภคนอกประเทศที่ไม่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

- ปัญหาการเลือกปฏิบัติระหว่างผู้ประกอบการภายในประเทศกับผู้ประกอบการต่างชาติ

- ปัญหาในเรื่องความโปร่งใสในการขอรับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ
- ปัญหาการนำกระบวนการผลิต (PPM) มาเป็นเกณฑ์ในการได้มาซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม
- ปัญหาความหลากหลายมีอยู่ของโครงการ (Proliferation of Schemes)

ดังนั้นองค์การ ISO จึงได้มีการกำหนดมาตรฐานในส่วนของฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่รับรองโดยองค์กรอิสระนี้ ในมาตรฐาน ISO 14024 โดยวัตถุประสงค์ที่สำคัญของมาตรฐานนี้คือ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการดำเนินโครงการ และกลบเกลินหลักการและวิธีการดำเนินการของโครงการที่มีอยู่ปัจจุบันเพื่อมิให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่มีอย่างแพร่หลายในปัจจุบันก่อให้เกิดปัญหาในทางการค้าระหว่างประเทศ

2. ประเภทที่ 2 : ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยตนเอง (Self-declaration claim) ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยตนเองนี้ เป็นการรับรองคุณสมบัติทางด้านสิ่งแวดล้อมของผลิตภัณฑ์โดยผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จัดจำหน่าย ผู้ค้าปลีก หรือผู้อื่นที่จะได้รับประโยชน์จากการประกาศนั้น เพื่อแสดงว่าผลิตภัณฑ์หรือการบริการนั้น มีการใช้วัตถุดิบ การผลิต การจำหน่าย การใช้งาน หรือการกำจัดหลังการใช้ จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร สำหรับปัญหาที่เกิดจากการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทนี้ส่วนมากก็คือการกล่าวอ้างอย่างไม่ถูกต้องซึ่งทำให้ผู้บริโภคสับสนหลงผิดได้ ดังนั้นองค์การระหว่างประเทศ ISO ดำเนินการกำหนดมาตรฐานในเรื่องการอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง เพื่อที่จะให้การอ้างคุณสมบัติ มีความกลมกลืนกันเป็นที่เข้าใจกันได้ง่าย ในมาตรฐาน ISO 14021

3. ประเภทที่ 3 : ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียด (Report card) มีลักษณะเป็นฉลากที่บอกรายละเอียดข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในเชิงปริมาณคล้ายดัชนี (indices) เช่น การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน ปริมาณมลพิษที่เกิดจากกระบวนการผลิต มีลักษณะคล้ายฉลากโภชนาของอาหาร ปัจจุบันกำลังได้ดำเนินการร่างมาตรฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฉลากประเภทนี้ใน ISO/TS 14025

ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่า มาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 นั้นมีการวางหลักการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแต่ละโครงการไม่เกิดการเลือกปฏิบัติ (Discriminate) และเกิดอุปสรรคต่อการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งหลักการภายใต้มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ประกอบไปด้วย

1. หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการนี้เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งที่จะต้องเป็น หลักพื้นฐานในการดำเนินโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมทุกโครงการ

2. หลักการรับรองซึ่งกันและกัน (Mutual Recognition) หลักการนี้จะทำให้โครงการฉลาก ของประเทศต่างๆ ยอมรับฉลากของประเทศที่มีการส่งสินค้าเข้า โดยเปรียบเสมือนเป็นฉลากของประเทศ ตน ซึ่งจะช่วยลดความสับสนและลดค่าใช้จ่าย

3. หลักความเท่าเทียมกัน (Equivalency) หลักการนี้จะมีความสำคัญต่อโครงการฉลากผลิต ภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะเกณฑ์ที่มีการกำหนดถึงกระบวนการผลิต ซึ่งส่งเสริมให้มีการยอมรับ เกณฑ์และโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในฐานะที่เกณฑ์นั้นๆ มีความเท่าเทียมกัน และจะ ช่วยลดปัญหาในกรณีที่มีการกำหนดเกณฑ์โดยพิจารณาถึงกระบวนการผลิตได้ในที่สุด

4. หลักการทำให้มาตรฐานสอดคล้องกัน (Harmonization) เป็นหลักการที่ต้องการทำให้มาตร ฐานที่มีอยู่สอดคล้องกัน โดยมาตรฐานที่มีอยู่ในแต่ละประเทศนั้นมีความแตกต่างกันให้เป็นมาตรฐาน ที่กลมกลืนกัน ซึ่งจะช่วยให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการสามารถที่จะเข้าถึงตลาดภายในประเทศที่มีการกลม กลืนมาตรฐานกันได้ง่ายขึ้น อีกทั้งช่วยลดค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการอันเกิดมาจากการที่มาตรฐานแตกต่าง กัน และจะส่งผลให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นๆ มีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

มาตรฐานระหว่างประเทศนั้นมีความสำคัญอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากมาตรฐานระหว่างเทศ นั้นเป็นที่ยอมรับภายใต้ความตกลงว่าด้วยอุปสรรคทางเทคนิคที่มีต่อการค้า (TBT) ว่าการกำหนดข้อ กำหนดหรือมาตรฐานใดๆ ที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า และ ภายใต้ความตกลง TBT นั้นให้ประเทศสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) นำมาตรฐานระหว่างประเทศนี้ ไปใช้ในฐานะข้อกำหนด หรือมาตรฐานที่กำหนดขึ้นภายในประเทศ ดังนั้นประเทศไทยในฐานะที่เป็น สมาชิกองค์การการค้าโลกการที่ประเทศไทยจะออกข้อกำหนด หรือมาตรฐานใดๆ ก็จำเป็นต้องคำนึงถึง มาตรฐานระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วยด้วย ซึ่งหากได้มีการนำ มาตรฐานระหว่างประเทศไปใช้แล้วนั้นส่งผลดีในด้านการนำมาตรฐานดังกล่าวมาใช้เป็นมาตรฐานภายใน ประเทศ เพราะยอมรับเป็นที่ยอมรับได้ว่าไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า และถ้าหากมีการส่งออกสินค้าโดย ได้มีการปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศดังกล่าวแล้ว โอกาสที่จะถูกกีดกันทางการค้าก็จะน้อยลง เนื่องจากมาตรฐานชุดอนุกรม ISO 14020 นั้นเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง ดังนั้นมาตรฐานระหว่าง ประเทศนี้จะช่วยให้การค้ามีความคล่องตัวขึ้นและขจัดอุปสรรคทางการค้าได้ในระดับหนึ่ง เพราะการที่ ปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศที่เป็นที่ยอมรับของนานาประเทศแล้ว ย่อมทำให้ประเทศที่นำมาใช้ยก เป็นข้อต่อสู้ได้ว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศไม่เป็นการก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า และการกระทำที่ขัดกับมาตรฐานระหว่างประเทศโดยที่ไม่มีเหตุผลอันสมควรต่างหากที่เป็นอุปสรรคทางการค้า

เพราะฉะนั้นการปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศย่อมทำให้ประเทศผู้ส่งออกใช้เป็นข้อต่อสู้ในกรณีที่มีการกีดกันทางการค้าที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศโดยไม่มีเหตุอันสมควรได้ในระดับหนึ่ง

ประเด็นที่สาม สถานภาพทางกฎหมายของฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการดำเนินการโครงการฉลากเขียวซึ่งโครงการฉลากผลิตภัณฑ์ที่รับรองโดยองค์กรอิสระ (Third party Scheme) ได้ริเริ่มโดยคณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย (Thailand Business Council for Sustainable Development, TBCSD) โดยมีสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสถาบันสิ่งแวดล้อม เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ดำเนินโครงการ โครงการฉลากเขียวนี้เป็นโครงการที่เกิดขึ้นก่อนที่จะมีการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 เมื่อพิจารณาถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศแล้ว จากการศึกษาพบว่ามีโครงการฉลากเขียวมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศในประเด็นดังต่อไปนี้

- โครงการฉลากเขียวนั้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีความเที่ยงตรง เนื่องจากมีการพิจารณาถึงวงจรชีวิตผลิตภัณฑ์และตลอดจนกระบวนการได้มาซึ่งฉลากนั้นต้องผ่านหน่วยงานหลายหน่วยงาน ทำให้มีกระบวนการพิจารณาที่ละเอียดรอบคอบ

- เมื่อพิจารณาโครงการฉลากเขียวแล้วพบว่า การใช้ฉลากนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการ หากผู้ประกอบการรายใดไม่ใช้ฉลากก็ไม่ถูกห้ามมิให้นำสินค้าเข้าสู่ ดังนั้นการมีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจึงไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าแก่ผู้ประกอบการ

- โครงการฉลากเขียวนั้นมีหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่จะมาสนับสนุนโดยเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมานั้นจะมีการพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่น้อยกว่า ซึ่งข้อกำหนดของผลิตภัณฑ์ที่กำหนดขึ้นนั้นจะแตกต่างกันไปตามประเภทของผลิตภัณฑ์และความเสียหายของสิ่งแวดล้อมในแง่มุมต่างๆ ที่เกิดจากผลิตภัณฑ์นั้นๆ เช่น วัตถุอันตราย การปล่อยของเสียสู่อากาศ น้ำ ดิน และขยะ เป็นต้น

- โครงการฉลากเขียวนั้นมีการศึกษาถึงวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (LCA) เพื่อที่จะกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาทำให้ประเภทหรือเกณฑ์ของโครงการ

- โครงการฉลากเขียวนั้นไม่มีข้อจำกัดห้ามมิให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์

- โครงการฉลากเขียวนั้น ไม่มีข้อจำกัดห้ามองค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่ให้เข้าร่วมโครงการไม่ว่าจะเป็นองค์กรภายในประเทศหรือองค์กรต่างชาติ ดังนั้นองค์กรต่างๆ สามารถขออนุญาตใช้ฉลากได้อย่างเท่าเทียมกัน

- โครงการฉลากเขียวนั้นเมื่อพิจารณาแล้วพบว่ามีโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการ โดยพิจารณาได้จากโครงการฉลากเขียวได้เปิดโอกาสให้ผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือสมาคมต่างๆ ที่สนใจสามารถเสนอแนะประเภทของผลิตภัณฑ์มายังฝ่ายเลขานุการโครงการได้

- โครงการฉลากเขียว นั้น ภายหลังจากที่มีผู้ได้รับอนุญาตใช้ฉลากโครงการจะอนุญาตให้นำสัญลักษณ์ไปใช้ได้ และจะมีการตีพิมพ์ว่าผลิตภัณฑ์เจ้าพวกใดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ฉลาก ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่เป็นการแจ้งข้อมูลให้ผู้ซื้อทราบ

- โครงการฉลากเขียว นั้น มีการกำหนดให้สถาบันสิ่งแวดล้อมไทยและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งก็จะทำหน้าที่เปรียบเสมือนจุดตอบข้อซักถาม ที่จะตอบข้อซักถามของผู้ที่สนใจให้ได้รับทราบนั่นเอง

นอกจากฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทฉลากเขียวแล้ว ในประเทศไทยก็ยังได้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทกล่าวอ้างด้วยตนเอง อาทิเช่น การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมระบุว่าสินค้าดังกล่าวนั้น สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ หรือเป็นสินค้าที่มาจาก การ Recycle เป็นต้น สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองด้วยตนเอง แต่ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ายังมิได้มีการกำหนดมาตรฐานเรื่องดังกล่าวภายในประเทศ ดังนั้นจึงพิจารณาได้ว่าแนวทางปฏิบัติของไทยในปัจจุบันในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีการดำเนินการที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14020 เฉพาะในเรื่องโครงการฉลากเขียวซึ่งเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่หนึ่ง

สำหรับการดำเนินเกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นโครงการฉลากเขียว, ฉลากผลิตภัณฑ์ที่รับรองตนเอง หรือฉลากผลิตภัณฑ์ที่บอกรายละเอียดนั้น ไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายฉบับใดของไทยที่มีบทบัญญัติรองรับการดำเนินการดังกล่าวโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการบังคับหรือส่งเสริมให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม แต่ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ามีกฎหมายหลายฉบับที่มีบทบัญญัติซึ่งมีแนวโน้มว่าสามารถนำมาพัฒนากฎหมายในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม หรือเป็นกฎหมายที่จะมีส่วนส่งเสริมให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นซึ่งได้แก่ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2521, พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติว่าด้วยการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535, พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520, พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511

นอกจากนี้ยังสามารถนำกฎหมายบางฉบับมาปรับใช้เพื่อควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งในการควบคุมนี้ไม่มีกฎหมายใดมีบทบัญญัติโดยตรงในการควบคุมฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด แต่จะอาศัยบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535 ทั้งนี้กฎหมายทั้งสองฉบับที่จะนำมาใช้เพื่อควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นมีความเพียงพอที่จะนำมาใช้ควบคุมแล้ว

ประเด็นที่สี่ แนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020

จากการศึกษาพบว่าการพัฒนากฎหมายเพื่อให้มีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น จะส่งผลด้านบวกต่อประเทศไทยดังนี้

1. **ประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อม** การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกำกับอยู่บนสินค้าได้ จะเป็นเครื่องมือเพื่อลดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยลงโดยผ่านกลยุทธ์ทางการตลาด การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดภายในประเทศได้

2. **ประโยชน์ทางด้านการค้า** ทำให้ผู้ประกอบการที่มีการส่งออกสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความได้เปรียบในเชิงการค้าในตลาดที่นิยมบริโภคสินค้ามีเขียวแล้ว และการปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศนั้นจะทำให้ผู้ประกอบการมีเหตุอันสมควรที่จะอ้างการปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศที่จะป้องกันตนเอง ในกรณีที่ประเทศคู่ค้าจะนำเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาเป็นเงื่อนไขทางการค้า

การพัฒนากฎหมายไทยที่ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้น จากการศึกษาพบว่าจะประกอบไปด้วยมาตรการทางกฎหมายแบบบังคับ (Mandatory) และมาตรการโดยสมัครใจ (Voluntary) ทั้งนี้การส่งเสริมให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมในที่นั้นไม่ได้จำเพาะเจาะจงว่าจะเป็นฉลากประเภทใด ดังนั้นจึงอาจจะเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินโดยองค์กรอิสระ ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ผู้ประกอบการกล่าวอ้างตนเอง หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียด ทั้งนี้แล้วแต่กฎหมายนั้นๆ จะมีมาตรการไว้ จากการศึกษานี้แยกออกเป็นการพัฒนาแบบบังคับและแบบสมัครใจให้ผู้ประกอบการมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. **การพัฒนากฎหมายแบบบังคับ** กฎหมายที่มีแนวโน้มว่าสามารถนำมาใช้ในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมคือ

พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 โดยสามารถนำมาตรา 32 (3) มาปรับใช้โดยให้รัฐมนตรีตามพระราชบัญญัติโรงงานบังคับให้โรงงานที่จะขออนุญาตตั้ง หรือขายผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งนี้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาให้มีการบังคับตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 นั้น กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทใด ดังนั้นอาจจะเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินโดยองค์กรอิสระ ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ผู้ประกอบการกล่าวอ้างตนเอง หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกราย

ละเอียดก็ได้ แล้วแต่ความเห็นชอบของรัฐมนตรีที่จะออกข้อกำหนด แต่ทั้งนี้ในทางปฏิบัติแล้วการบังคับ เช่นนี้อาจจะไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากการที่จะผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้นั้น จำเป็นจะต้องมีการประกอบกิจการโรงงานเสียก่อน ดังนั้นถ้าหากไม่มีการอนุญาตให้ตั้งโรงงานแล้วก็ย่อมไม่สามารถผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้

- พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 โดยอาศัยมาตรา 17 ที่ จะกำหนดให้เรื่องฉลากเขียวเป็นมาตรฐานบังคับ แต่ทั้งนี้อาจจะมีปัญหาในทางปฏิบัติเนื่องจากว่าจำเป็นต้องกำหนดให้ฉลากเขียวเป็น มอก. แต่ฉลากเขียวนั้นไม่ใช่เรื่องบังคับแต่เป็นความสมัครใจของผู้ประกอบการที่จะใช้หรือไม่ก็ได้ และอาจจะเกิดข้อยุ่งยากในทางการค้าระหว่างประเทศได้เนื่องจากต้องนำมาใช้กับสินค้านำเข้าด้วย

สำหรับแนวทางบังคับการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาถึงความเหมาะสมที่จะออกข้อบังคับในระยะยาวแล้ว ยังไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาบังคับในประเทศไทย เนื่องจากการบังคับนี้จะต้องทำให้ผู้ประกอบการมีการปรับปรุงการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงงานของตนทุกราย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความพร้อมของผู้ประกอบการภายในประเทศแล้วผู้ประกอบการทุกรายยังไม่มี ความพร้อม เพราะการจัดระบบการผลิตเพื่อให้ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมน้อยนั้นจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายที่สูง ขึ้น ทั้งนี้ในกรณีที่ภาครัฐจะบังคับแล้วจำเป็นต้องมีมาตรการรองรับในเรื่องการช่วยในเรื่องค่าใช้จ่ายของผู้ประกอบการ นอกจากนี้การพัฒนามาตรฐานแบบบังคับนั้นยังเป็นการพัฒนามาตรฐานที่ไม่สอดคล้องกับ มาตรฐานระหว่างประเทศ เนื่องจากมาตรฐานระหว่างประเทศนั้นไม่ได้บังคับให้ผู้ประกอบการรายใด ต้องปฏิบัติตาม แต่การที่จะปฏิบัติตามนั้นเป็นไปด้วยความสมัครใจของผู้ประกอบการเอง ดังนั้นในการ พัฒนามาตรฐานให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุด อนุกรม ISO 14020 ตามวิทยานิพนธ์นี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนามาตรฐานแบบสมัครใจมากกว่าที่จะพัฒนา มาตรฐานแบบบังคับ

2. การพัฒนามาตรฐานแบบสมัครใจ การพัฒนามาตรฐานเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาใช้ ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นจะมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพราะไม่ได้มีการ บังคับให้ผู้ประกอบการมีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่ากฎหมายที่สามารถ นำมาพัฒนาเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้นนี้ ประกอบไปด้วยมาตรการส่งเสริม (Incentive) และมาตรการผ่อนปรนในเรื่องระเบียบปฏิบัติ (Disincentive)

2.1 สำหรับมาตรการส่งเสริม (Incentive) นั้นจะปรากฏในกฎหมายดังต่อไปนี้

ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยกาฬพัสดุ พ.ศ. 2541 สามารถพัฒนาโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานราชการใช้พัสดุที่ผลิตในประเทศและกิจการของคนไทย โดยคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม หรือฉลากเขียวนั้นจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้ประกอบการหันมาใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันนี้ประเทศต่างๆ เช่นสหรัฐอเมริกาเน้นการจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐได้มีการคำนึงถึงวัสดุที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยด้วย

ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สามารถพัฒนากฎหมายเพื่อให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และคณะกรรมการกองทุนสิ่งแวดล้อมให้การส่งเสริมแก่ผู้ประกอบการที่มีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ โดยอาศัยมาตรา 23 และมาตรา 94 ซึ่งมาตรการส่งเสริมที่จะได้รับจากกฎหมายฉบับนี้จะประกอบไปด้วย มาตรการด้านการช่วยอุดหนุน มาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน และมาตรการด้านภาษีอากรที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายฉบับนี้ ทั้งนี้ในกรณีที่มีการพัฒนาพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์สิ่งแวดล้อมฉลากผลิตภัณฑ์ในที่นี่ ฉลากดังกล่าวภายในกฎหมายไม่ได้มีการจำกัดว่าจะต้องเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทใด ที่จะเป็นผู้พิจารณาถึงความสมควรที่จะให้การส่งเสริม

ค. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 สามารถพัฒนากฎหมายโดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติให้การส่งเสริมตามมาตรา 4 (8) ที่สามารถกำหนดแนวทาง และเงื่อนไขในการให้การช่วยเหลือแก่โรงงานควบคุมตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมาตรการส่งเสริมที่จะได้รับคือมาตรการส่งเสริมที่ระบุไว้ในมาตรา 40 ซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายแบบนี้จะเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่บ่งบอกว่าช่วยอนุรักษ์พลังงานเท่านั้น ในกรณีที่มีการพัฒนากฎหมายฉบับนี้องค์การที่จะทำหน้าที่พิจารณาให้การส่งเสริมตามแนวทางของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติคือ คณะกรรมการกองทุนตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ข้อจำกัดสำหรับฉลากที่จะได้รับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้คือ ฉลากนั้นต้องเป็นฉลากที่บ่งบอกว่าผลิตภัณฑ์นั้นๆ มีส่วนช่วยอนุรักษ์พลังงาน

ง. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 สามารถพัฒนากฎหมายโดยอาศัยอำนาจของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนตามมาตรา 16 ที่สามารถพิจารณาให้การส่งเสริมการลงทุนกับกิจการใดๆ ก็ได้ตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนเห็นสมควร ดังนั้นสามารถกำหนดให้กิจการที่มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเป็นกิจการหนึ่งที่สามารถขอรับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้กิจการที่ใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถขอรับการส่งเสริมได้ ไม่จำกัดว่าจะเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทใดในกรณีที่มีการพัฒนากฎหมายฉบับนี้องค์การที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบคือ คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนที่จะเป็นผู้พิจารณาถึงความสมควรที่จะให้การส่งเสริมการลงทุน

จ. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 สามารถพัฒนากฎหมายโดยอาศัยมาตรา 15 ที่ได้ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดมาตรฐานเพื่อการส่งเสริมอุตสาหกรรมได้ ซึ่งอาจจะอาศัยมาตรานี้กำหนดมาตรฐานที่เกี่ยวกับการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้ ในกรณีที่มีการพัฒนากฎหมายฉบับนี้ครั้งที่จะทำหน้าที่รับผิดชอบคือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมจะทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานในเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้นมา

2.2 สำหรับมาตรการผ่อนปรนในเรื่องระเบียบปฏิบัติ (Disincentive) ที่จะเป็นการจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นนั้น จะเป็นแนวทางปฏิบัติที่ปรากฏในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งมาตรการ Disincentive สามารถนำมาปรับใช้เพื่อให้โรงงานปรับปรุงกระบวนการผลิตภายในโรงงานให้ดีขึ้น ซึ่งการปรับปรุงกระบวนการให้ดีขึ้นนั้น อาจจะเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้โรงงานนั้นๆ สามารถยื่นแสดงเจตจำนงที่จะได้ขออนุญาตใช้มาตรฐานระหว่างประเทศในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 14001-2539 ได้ ซึ่งเมื่อโรงงานนั้นๆ ได้รับมาตรฐานระหว่างประเทศ มอก. 14001-2539 แล้วอาจจะนำมาปรับใช้ในการพิจารณาให้ผลิตภัณฑ์ของโรงงานนั้นๆ ได้รับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้สะดวกขึ้น หรือการขอต่ออายุใบอนุญาตประกอบโรงงานที่สามารถกระทำได้รวดเร็วขึ้น เพราะการที่โรงงานสามารถผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้นั้น โรงงานดังกล่าวย่อมมีการจัดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งนี้ถ้าผู้ประกอบการไม่สามารถผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมได้นั้นย่อมทำให้สูญเสียประโยชน์ที่จะได้รับการผ่อนปรนในเรื่องดังกล่าว

การพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมโดยสมัครใจ ที่สามารถอาศัยบทบัญญัติตามกฎหมายข้างต้นนั้นเป็นการพัฒนากฎหมายที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ การที่จะผู้ประกอบการจะใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทใดหรือไม่นั้นเป็นไปโดยความสมัครใจของผู้ประกอบการ ทั้งนี้จากการศึกษาพบว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการทางกฎหมายที่ต้องเข้ามาควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งกฎหมายที่จะนำมาใช้คือ

ก. พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เนื่องจากการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ ถือได้ว่าเป็นการโฆษณาประเภทหนึ่ง ดังนั้นกรณีที่มีการใช้ฉลากที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริง คณะกรรมการโฆษณา ซึ่งเป็นคณะกรรมการเฉพาะที่มีอำนาจตามกฎหมายสามารถสั่งให้ผู้ประกอบการแก้ไขการใช้ฉลากนั้นได้ตามมาตรา 27

ข. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่จะนำมาใช้ควบคุมเพื่อมิให้ผู้นำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้จดทะเบียนเป็นเครื่องหมายรับรองไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของที่จดทะเบียน ซึ่งฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่จะนำพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้านี้

คือฉลากเขียว ซึ่งเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดำเนินโดยองค์การอิสระ และในกรณีที่ท้ายภาคหน้าของผู้ดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเพื่อขึ้นมาก็สามารถนำพระราชบัญญัติเรื่องหมายการค้ามาใช้ได้เช่นกัน

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายข้างต้นแล้วพบว่า ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่เพียงพอสำหรับการพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น

จากการศึกษาในประเด็นดังกล่าวสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม มีการใช้ฉลากเป็นเครื่องมือทางการตลาดส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ให้บริโภคสินค้าที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า และก่อให้เกิดประโยชน์ทางการค้าระหว่างประเทศในกรณีที่มีการนำฉลากมาใช้เป็นมาตรการทางการค้า
2. ปัจจุบันมีการนำฉลากมาใช้เป็นมาตรการทางการค้ากันมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า การนำมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 มาใช้สามารถลดอุปสรรคทางการค้าได้ระดับหนึ่ง
3. สำหรับประเทศไทย ผู้ประกอบการเริ่มมีการนำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ แต่การใช้ฉลากนั้นเป็นไปโดยความสมัครใจของผู้ประกอบการ ไม่มีกฎหมายใดบังคับหรือส่งเสริมให้มีการใช้ฉลากที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศโดยตรง
4. การจูงใจผู้ประกอบการโดยนำมาตรการทางกฎหมายมาส่งเสริมผู้ประกอบการให้หันมาใช้ฉลากกันมากขึ้น และการส่งเสริมนั้นหากสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศแล้ว ย่อมเป็นที่ยอมรับได้ว่าไม่ก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้า และช่วยลดอุปสรรคทางการค้าในการนำไปใช้ยังประเทศอื่นๆ ได้ในระดับหนึ่ง

ดังนั้นจากสรุปข้างต้นสามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ได้กำหนดว่า "ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่จะส่งเสริมและควบคุมการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 หากมีมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดอุปสรรคในการนำเข้าสินค้าไทยยังต่างประเทศได้"

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น การพัฒนา กฎหมายจะต้องไม่มีผลบังคับให้ผู้ประกอบการต้องมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม การ พัฒนากฎหมายจึงต้องเป็นมาตรการจูงใจเพื่อให้ผู้ประกอบการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมด้วย ความสมัครใจเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ผู้ วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางดังนี้

1. ลักษณะรูปแบบของฉลากพัฒนากฎหมายที่ควรจะเป็น จากการศึกษาผู้วิจัยมีความเห็นว่า กฎหมายที่ควรจะนำมาพัฒนาเพื่อส่งเสริมเพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้นนั้น กฎหมายที่ควรจะได้รับการพัฒนาคือ

ก. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2541 โดยส่งเสริมให้หน่วยงานราชการ ได้จัดซื้อจัดจ้างผู้ประกอบการที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ข. พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ในเรื่องผู้ ประกอบการที่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีสามารถขอรับการส่งเสริมได้ตามพระราชบัญญัติ

ค. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2535 ในเรื่องผู้ประกอบการที่มี ส่วนอนุรักษ์พลังงานสามารถขอรับการส่งเสริมได้ตามพระราชบัญญัติ

ง. พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ในเรื่องกิจการที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จะได้รับการส่งเสริมการลงทุนตามพระราชบัญญัติ

จ. พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 ในเรื่องการกำหนดมาตรฐานในส่วนที่เกี่ยวกับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ฉ. พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ในเรื่องมาตรการผ่อนปรนในเรื่องการตรวจสอบมลพิษและการขอต่อใบอนุญาตประกอบโรงงาน แต่ทั้งนี้อาจจะมีปัญหาในทางปฏิบัติได้

เนื่องจากในกฎหมายดังกล่าวนี้มีมาตรการส่งเสริมที่สามารถทำให้ผู้ประกอบการหันมาผลิต สินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น ทั้งนี้การพัฒนากฎหมายแบบบังคับให้มีการจัดทำ ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นยังไม่มี ความเหมาะสมในปัจจุบันนี้ แต่ในการพัฒนากฎหมายไทยเพื่อ ให้ผู้ประกอบการมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนี้ ผู้วิจัยไม่ได้มุ่งหวังให้ต้องมีการแก้ไข กฎหมายที่ได้ศึกษามาเพื่อให้การส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เนื่อง จากการการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 ในทางปฏิบัตินั้นเป็นเรื่องที่ยากมาก ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรที่จะมีการพัฒนากฎหมายโดย มีการกำหนดแนวทางขึ้นเพื่อให้หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่สามารถพัฒนาให้การส่งเสริม

พิจารณาควณคู่ไปกับการใช้ดุลพินิจว่าจะให้การส่งเสริมหรือไม่นั้นย่อมกระทำได้ง่ายกว่า ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องแก้กฎหมาย เพียงแค่ปรับปรุงแนวทางในการให้การส่งเสริมตามกฎหมายโดยให้พิจารณาถึงเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้นด้วยก็เพียงพอ โดยอาจจะกำหนดแนวทางให้การส่งเสริมแก่กิจการที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยองค์กรอิสระ ซึ่งก็คือฉลากเขียว ตลอดจนฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่รับรองโดยตนเอง หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียดก็ได้ สำหรับการกำหนดแนวทางเพื่อให้องค์กรที่ดำเนินการพิจารณานี้ การกำหนดแนวทางก็สามารถกำหนดได้โดยเป็นกฎหมายลำดับรอง โดยอาจจะออกเป็นกฎกระทรวง หรือประกาศกระทรวงของกฎหมายหลัก แต่ละฉบับที่จะมีการให้การส่งเสริมนั้น ซึ่งการกำหนดในที่นี้อาจจะกำหนดกว้างๆ เพียงแค่ให้มีการพิจารณาถึงกิจการที่มีการผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 ด้วย

2. ลักษณะการดำเนินการที่ควรจะเป็น การพัฒนากฎหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการหันมาจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้นนี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการพัฒนากฎหมายที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการดำเนินการดังนี้ควบคู่ไปด้วย

2.1. ในกรณีที่มีการกำหนดแนวทางเพื่อให้การส่งเสริมกิจการที่มีการผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศโดยอาศัยกฎหมายลำดับรองนั้น แนวทางดังกล่าวจำเป็นต้องมีหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ประสานกับองค์กรที่ให้การส่งเสริมตามกฎหมาย เนื่องจากองค์กรที่มีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะให้การส่งเสริมนั้นโดยหลักแล้วไม่ได้มีอำนาจหน้าที่โดยตรงที่มีความเกี่ยวกับกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ดังนั้นจึงไม่มีความชำนาญที่จะพิจารณาว่าฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมใดเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องมีองค์กรที่มีความชำนาญมาทำหน้าที่ประสานงาน เพราะการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศนั้น จะเป็นข้อต่อสูหนึ่งที่สามารถทำให้อุตสาหกรรมอุปสรรคทางการค้าได้

2.2 สำหรับฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทที่ดำเนินโดยองค์กรอิสระ หรือฉลากเขียวนั้น จากการศึกษาพบว่าโครงการฉลากเขียวมีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 ระดับหนึ่ง ดังนั้นในกรณีที่ต้องการส่งเสริมกิจการที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 แก่กิจการที่มีฉลากเขียว กรณีนี้จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการขึ้นมาเพื่อพิจารณาเงื่อนไขตามกฎหมายให้ทับซ้อนกับการดำเนินงานของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ในกรณีที่ต้องการส่งเสริมกิจการที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ เพราะฉลากเขียวนั้นก็สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศอยู่แล้ว

2.3 กรณีผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการกล่าวอ้างตนเองนั้นในปัจจุบันยังไม่ได้มีการกำหนดแนวทางการอ้างตนเองเพื่อให้ผู้ประกอบการนำไปปฏิบัติกันอย่างใดขึ้นมา ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการกำหนดแนวทางในการใช้ผลจากดังกล่าวขึ้นมานี้มีความสำคัญ เนื่องจากจะมีส่วนช่วยลดความสับสนของผู้บริโภคได้ว่าการใช้ผลจากของผู้ประกอบการนั้นเป็นไปตามแนวทางที่ควรจะเป็นดังที่ได้กำหนดในมาตรฐานระหว่างประเทศหรือไม่ อีกทั้งยังจะช่วยเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการที่สามารถนำไปใช้ได้โดยที่ไม่ขัดกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ซึ่งเหมือนกับที่ประเทศสหรัฐฯ ได้มีการกำหนดแนวทางการใช้ผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้นมาแล้ว สำหรับหน่วยงานที่มีความเหมาะสมที่จะทำหน้าที่ในการกำหนดแนวทางนี้คือ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) นั่นเอง เนื่องจากองค์กรดังกล่าวนี้เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นจุดตอบข้อซักถาม (Enquiry Point) ตามความตกลง TBT อยู่แล้ว ประกอบกับทาง สมอ. ได้ดำเนินการกำหนดมาตรฐานในเรื่องระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) และแนวทางในการตรวจประเมินสิ่งแวดล้อม (EA) ซึ่งเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14000 ดังนั้นหาก สมอ. ได้มีการกำหนดแนวทางก็จะเป็นประโยชน์กับทั้งผู้ประกอบการ ผู้บริโภค และยังเป็นแนวทางเพื่อให้องค์กรตามกฎหมายส่งเสริมกิจการที่มีผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศอีกด้วย

นอกจากนี้ในส่วนของผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่กล่าวอ้างตนเองนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า เพื่อให้การอ้างคุณสมบัติทางสิ่งแวดล้อมด้วยตนเองของผู้ประกอบการให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศทาง สมอ. ควรจะมีการกำหนดว่าผู้ที่ต้องการจะใช้ผลจากดังกล่าว หากได้มีการขอความเห็นชอบในข้อความที่ต้องการจะอ้างกับทาง สมอ. ก็จะได้การรับรองจากทาง สมอ. ว่าผลจากที่ผู้ประกอบการดังกล่าวใช้นั้นสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO 14020 ซึ่งการรับรองของทาง สมอ. นี้ อาจจะเป็นเครื่องหมายรับรองที่ออกมารับรองว่าสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศก็ได้ ทั้งนี้สำหรับกรณีที่ผู้ประกอบการไม่ขอความเห็นจากทาง สมอ. ผู้วิจัยมีความเห็นว่าไม่ควรจะต้องมีบทกำหนดโทษ เพียงแต่ผู้ประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามจะสูญเสียประโยชน์ที่จะได้รับการรับรองว่าการใช้ผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมนั้นๆ สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศก็เพียงพอ สำหรับการดำเนินงานของสถาบันสิ่งแวดล้อมไทยกับทาง สมอ. ข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ามีสำคัญเพื่อเป็นแนวทางที่องค์กรจะนำไปพิจารณาให้การส่งเสริมกิจการที่มีผลสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศชุดอนุกรม ISO 14020 ซึ่งสามารถช่วยลดอุปสรรคทางการค้าได้ระดับหนึ่ง

3. ปัญหาทางการค้าระหว่างประเทศที่ยังคงอาจจะเกิดขึ้นภายหลังจากการมีกฎพัฒนากฎหมายที่ส่งเสริมให้มีการจัดทำผลจากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยพยายาม

ที่จะเสนอแนะให้มีการพัฒนากฎหมายเพื่อให้ผู้ประกอบการหันมาผลิตสินค้าที่มีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมก็ยังมีปัญหาทางการค้าระหว่างประเทศที่จะต้องพิจารณาอยู่คือ

3.1 ในกรณีที่มีการส่งเสริมให้มีผู้ประกอบการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมขึ้นมาและสินค้าดังกล่าวได้มีการส่งออกนั้น อาจเกิดปัญหาได้ว่าจะเป็นไปได้หรือไม่ที่ประเทศที่นำเข้าสินค้าจะปฏิบัติไม่ให้นำเข้าสินค้าดังกล่าว หรืออาจจะกล่าวได้ว่าการใช้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสามารถช่วยลดอุปสรรคทางการค้าได้จริงหรือไม่ สำหรับในกรณีที่ประเทศนำเข้ามีการใช้ฉลากและฉลากนั้นเป็นฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมสมัครใจภายในประเทศนำเข้า การที่ประเทศผู้นำเข้าจะกีดกันไม่ให้สินค้านำเข้านั้นย่อมเป็นไปได้เนื่องจากไม่ได้มีบทบังคับให้ผู้นำเข้าต้องปฏิบัติตาม แต่ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นคือกรณีที่ผู้บริโภคนั้นๆ ไม่เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของโครงการฉลากของประเทศไทยมากกว่า สำหรับกรณีฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่กล่าวอ้างตนเอง หรือฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่บอกรายละเอียดนั้นคงไม่ประสบกับปัญหาความไม่เข้าใจของผู้บริโภค เพราะผู้บริโภคสามารถเข้าใจได้ถ้ามีการใช้ฉลากดังกล่าวในภาษาสากล ในกรณีที่ประเทศนั้นๆ มีโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้ผู้บริโภคภายในประเทศมีความรู้ความเข้าใจแต่เฉพาะโครงการภายในประเทศตนเองเท่านั้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเข้าร่วมโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมภายในประเทศนำเข้านั้นๆ แต่ทั้งนี้การเข้าร่วมโครงการของประเทศนำเข้าอาจจะประสบปัญหาได้ทั้งเรื่องการเลือกปฏิบัติและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าควรจะต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ในเรื่องการยอมรับซึ่งกันและกันและหลักความเท่าเทียมกัน เพื่อให้ผู้ประกอบการที่ได้ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของไทยสามารถเข้าร่วมของการของต่างชาติได้ โดยเปรียบเทียบว่าได้เข้าร่วมโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของประเทศผู้นำเข้าทันที ทั้งนี้ครั้งที่ผู้วิจัยเห็นว่าเหมาะสมที่จะดำเนินการในส่วนนี้ก็คือสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เนื่องจากว่าเป็นผู้ที่ดำเนินการโครงการฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอยู่แล้วในปัจจุบัน

3.2 ในกรณีที่ประเทศนำเข้าออกข้อบังคับให้สินค้านำเข้าต้องมีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ฉลากดังกล่าวก็จะเป็นแบบบังคับ โดยอาจจะอาศัยบทบัญญัติใน GATT มาตรา 20 (b) ที่จะออกกฎเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเพื่อคุ้มครองชีวิตและสุขภาพของมนุษย์ สัตว์ และพืช ซึ่งกรณีนี้ก่อให้เกิดปัญหาทางการค้าอย่างแน่นอน แต่ทั้งนี้ข้อบังคับดังกล่าวนี้ไม่ใช่ฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐานระหว่างประเทศ ดังนั้นการนำมาตรฐาน ISO มาใช้กับเรื่องดังกล่าวย่อมไม่สามารถจะนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาได้อย่างเด่นชัดนัก นี้ในกรณีที่มีการกีดกันทางการค้าโดยนำเรื่องฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมาบังคับใช้คงจะต้องนำบทบัญญัติในเรื่อง GATT มาบังคับใช้มากกว่า เพราะมาตรฐาน

ระหว่างประเทศนี้คงจะนำมาใช้ได้แต่เฉพาะในเรื่องกรณีที่มาตราฐานโดยความสมัครใจของประเทศไทย และประเทศนำเข้าสินค้ามีความไม่เท่าเทียมกัน

3.3 ในกรณีการที่ประเทศนำเข้าปฏิเสธเนื่องจากสินค้าของไทยไม่ได้ตามมาตรฐานสินค้าของประเทศนำเข้านั้น การปฏิบัติตามมาตรฐานระหว่างประเทศจะทำให้ประเทศที่ปฏิบัติตามมี เหตุผลอันสมควร (Justification) ที่สามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ให้ประเทศนั้นๆ ยินยอมนำเข้าสินค้าของไทยได้ เพราะมาตรฐานระหว่างประเทศนี้เป็นที่ยอมรับภายใต้ความตกลง TBT ประกอบกับในขณะที่ร่างมาตรฐานนั้น ประเทศสมาชิก ISO ได้มีการยอมรับในมาตรฐานนั้นๆ แล้ว ดังนั้นในกรณีที่ประเทศนำเข้าสินค้า เป็นสมาชิก ISO จะปฏิเสธไม่ได้ว่ามาตรฐาน ISO ดังกล่าวประเทศตนไม่สามารถที่จะยอมรับได้

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยได้มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนากฎหมายไทยเพื่อให้มีการจัดทำฉลากผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาในเรื่องการกีดกันทางการค้านั้นเป็นปัญหาที่ไม่สามารถป้องกันได้อย่างเด็ดขาด ประเทศต่างๆ สามารถนำเรื่องใดๆ มาใช้เป็นมาตรการทางการค้าอยู่เรื่อยๆ พิจารณาได้จากกรณีที่มีข้อพิพาทขึ้นสู่องค์การการค้าโลกอยู่เสมอ แต่ทั้งนี้การพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องกับ ISO ชุดอนุกรม 14020 นี้ก็จะมีประโยชน์ช่วยลดอุปสรรคทางการค้าได้ในระดับหนึ่งแม้จะไม่สามารถช่วยลดอุปสรรคได้ทั้งหมดเลยทีเดียว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย